

צ'בזטי מוזהר"ן

קמא

דף נג:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה מ

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

מאמר אלה מסעי

מספה"ק לקוטי מוהר"ן

לשון רבנו, זכרנו לברכה

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

בתורה ז' רבינו מבאר ד' סיבות שפגם אמונה דהיינו ע"ז גורם לנסיעות וגלות וטלטול דרכים: א – שהפגם אמונה עצמו גורם לו לצאת ממקומו, שכיון שאין מקום לקדושה וטומאה במקום אחד, הקדושה עוזבת אותו ואזי מרגיש חסר, ויוצא ממקומו לחפש מילוי. ב – כיוון שגורם טלטול לקדושה ממקומה לכן משמים נענש לצאת ממקומו להשתתף בצער השכינה לתקן הפגם. ג – ע"ז פגם אמונה כיון שהיא בחי' ע"ז נמנע המטר ואזי אין שובע ואזי אין שלום ואזי אין לו חבר שיעזור לו, ונצרך לחפש פרנסה במקום רחוק. ד – ע"ז פגם אמונה אין גשם ואזי כשאין קמח אין תורה ואין דעת, וגלה עמי מבלי דעת. ומבאר שייסורי טלטול דרכים והגלות שגזר על עצמו בטיפשותו מחוסר אמונתו, זה בעצמו גם כפרה ותיקון לפגם האמונה וגלות השכינה שהוא גרם.

ליקוטי הלכות

או"ח ערובי תחומין הלכה ג' – וא' וזה בחינת אסור תחומין – שבשבת אסור לטלטל עצמו לצאת ולילך ולנסע ממקום למקום, כי אם בתוך התחום. כי כל הנסיעות הם על ידי פגם אמונה כנ"ל, ושבת היא בחינת אמונה, כי שבת מורה על חידוש העולם, כמבאר בדברי רבנו במקום אחר (סימן לא), ועל כן אסור בשבת לטלטל ולנסע – כי אז אין שום שליטה ואחיזה לבחינת פגם אמונה, שהיא בחינת עבודת ה' וזה, כי אז מתגלה האמונה בשלמות כנ"ל.

או"ח ערובי תחומין הלכה ד' אות ג' – וזהו בחינת הטלטולים שהאדם צריך לטלטל עצמו בימי החול ולנסע ממקום למקום בשביל פרנסתו – זה בחינת גרוש וטלטולים הנ"ל, בחינת (בראשית ג, כד): "ויגרש את האדם", וזהו בעצמו בחינת מה שכתב רבנו ז"ל במקום אחר (סימן מ, סימן סב תנינא), ומוכח לעיל בהלכות תחומין (הלכה ג), שעל ידי פגם האמונה, על ידי צריכת לנסע ולטלטל ממקום למקום, כי פגם האמונה הוא בחינת פגם חותם הידין, ואזי ממיילא נפגם, חס ושלום, חותם הרגלין. ובשנפגם חותם הרגלין, חס ושלום – נעשה מזה גרוש וטלטולים כנ"ל. ובשביל זה צריכין לטלטל ולנסע כנ"ל, אבל בשבת קדש, אז עולין הרגלין מן הסטרא אחרא, בבחינת "אם תשיב משבת רגלך" כנ"ל, ואז נתתקן חותם הרגלין, כי אז זוכין לאמונה בשלמות שהוא בחינת חותם הידין וכו', וכנ"ל, ועל כן בשבת אין שום טלטול ונסיעה כלל.

או"ח ערובי תחומין הלכה ה' אות יד – וזה בחינת תחום שבת אלפים אמה, כי כל הטלטולים של כל אדם, הם בחינת גרוש וגלות שנמשך מבחינת (בראשית ג, כד): "ויגרש את האדם", וכו' על ידי חטא אכילת עץ הדעת טוב ורע, שמשם נמשכו כל גליות ישראל שהולכין מטלטלין נע ונד מגולה אל גולה, שמשם נמשכו כל הגליות והטלטולים, בפרטיות של כל אדם ואדם שמכרח לילך בדרךים ולגלות נע ונד ומטלטל, והכל בשביל ברור האמונה שנתקלקלה מחטא אדם הראשון, ועל ידי חטאי כל הדורות. וכמבאר בדברי רבנו ז"ל בהתורה אלה מסעי בני ישראל וכו' (בסימן מ): "שכל הנסיעות והטלטולים הם מחמת פגם אמונה, עין שם. והעקר הוא מחמת חסרון העצה שאין זוכין לעצות שלמות ואמתיות ואין יודעין איך להתנהג ובמה להשתפר, ומחמת זה מכרח לילך בדרךים נע ונד, כי רב הטלטולים הם בשביל הפרנסה, ועקר חסרון הפרנסה הוא מחמת חסרון העצה, כי כל הפרנסה באה בנקל כשיודעין לתת עצה לנפשו, וכמו שכתוב, כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל. ותרגמונו ארי הוא יחייב לך עיטה למקני נכסין, כי בודאי בכל עת ובכל זמן יש סחורה ומשא ומתן שבו ירויח בודאי, לפעמים בחטים דיקא ולפעמים בחלב ושעורה, ולפעמים ביי"ש וכיוצא בזה בשארי סחורות, רק שאין אדם יודע במה משתפר, ואם היה האדם יודע באמת איזה סחורה צריכין עכשו לסחר בודאי היה לו פרנסה ועשירות גדול תמיד, וזה דבר פשוט ומבאר (ועין מזה במקום אחר בהלכות מקח וממכר ד), נמצא שעקר חסרון הפרנסה מחמת חסרון העצה ומחמת זה צריכין לסבל טלטולים ודרכים, והכל בשביל פגם האמונה, כי עקר האמונה נמשכת מהעצות כמבאר בהתורה הנ"ל, והעצות הם בחינת רגלין, כמו שכתוב, וכל העם אשר ברגליך ההולכים אחר עצתך, ומחמת שנאחזים החיצונים בהרגלין בבחינת רגליה יורדות מות, על כן העצות שהם בחינת רגלין אינם בשלמות, ומחמת זה אין האמונה בשלמות, ועל כן צריך לילך בדרךים בשביל לתקן העצות שהם בחינת רגלין שמשם עקר גדול האמונה שהיא בחינת מלכות שהוא גם כן בחינת רגלין פיזי, אבל בשבת עולין הרגלין מהסטרא אחרא מסטרא דמותא, בבחינת אם תשיב משבת רגליך וכו',

חור"מ שלוחין הלכה ה' אות כה – וזה שכתב רבנו זכרנו לברכה במקום אחר שעל ידי הנסיעות בקדושה מתקן פגם האמונה, כי על ידי הנסיעות מעלה ומברר המדמה שהוא כח ההבחינות שעל ידי זה עקר תקון האמונה כנ"ל. וגם כשהולך ברגלי ונתתקן בחינה זאת כי הרגלין בחינת מדרגה התחתונה, בחינת עשיה, בחינת מדרגה והולכים בדרך לשם שמים באמת אזי מעלה את בחינת רגלין שהם בחינת מדרגה אל השכל בבחינת וישא יעקב את רגליו, בחינת לבו נשא את רגליו, היינו בחינת לב מבין, בחינת השכל נושא את הרגלין, בחינת המדמה שיעלה ויכלל בהשכל וכו'.

² הקשר לתורה לט אולי אפ"ל כי שם מדבר מהפסוק בדברים יא המדבר משכר המקיים את המצוות וכאן מדבר מפסוק דסמ"ך ליה השמרו לכם וכו' וסרתם ועבדתם אלהים אחרים וכו' ולא יהיה מטר. עוד שבתורה לט ביאר כיצד מסיר את הערלה ומתגלה הברית שלום וכאן מבאר להפך מזה גורם שאין שלום.

חור"מ שלוחין הלכה ה' (בראשי פרקים דף רכז): וזה בחינת הלכות מכירה – כל המשא-ומתן לברר ניצוצות האמונה, בחינת נשאת ונתת באמונה, הינו בחינת ברור המדמה כנ"ל, ועל-כן רב המשא-ומתן על-ידי נסיעות שיהיה הסוס טפל לרוכב וכו', כנ"ל, כי נסיעות בחינת תקון על פגם אמונה, כמו שכתוב במקום אחר (בסימן מ).

חור"מ פקדון ה' אות יט עד כג – (ויט) וזה בחינת (במדרג לג, ב) ויכתב משה את מוצאייהם למסעיהם על-פי ה' ואלה מסעיהם למוצאייהם. כי כל הנסיעות של ישראל הם בשביל קלקול האמונה, כמו שכתב הוא ז"ל (סימן מ) על פסוק (לג, א): "אלה מסעי בני ישראל" – שמסעי בני ישראל הם בשביל "אלה אלהיהם ישראל" (שמות לב, ד) – שהוא חטא העגל, שעקר חטא העגל היה פגם אמונת חכמים, שאמרו: "כי זה משה האיש לא ידענו" וכו' וכנ"ל. עד שאמרו: "אלה אלהיהם ישראל", כאלו הם מודים באלקים רק שאומרים אלה אלהיהם. וכל זה הוא בחינת פגם אמונת חכמים שאינם רוצים לילך בדרך החכמים הצדיקים האמתיים ואומרים שהם בעצמם יודעים דרך ה' – דרך התורה, עד שבאים לכפירות גמורות, וקצתם פורקים על לגמרי כנראה בחוש בדורות הללו, ובשביל זה באים כל הנסיעות והטלטולים בכלליות ובפרטיות. וזהו בחינת הגליות שישראל גולים ומטלטלים וכו' ואין להם מנוח לכף רגלם, והכל מחמת קלקול האמונה שעקרה אמונת חכמים כנ"ל. אבל באמת פגם השם יתברך לטובה, כי כל הטלטולים והגליות והנסיעות לדרךכם, הכל בשביל שיזכר כל אחד את עצמו על-ידי זה לשוב בתשובה שלמה על פגם אמונת חכמים, ואז הנסיעה היא כפרה ותקון על פגם אמונת חכמים שכולל כל הפגמים וכו' כנ"ל. כי על-ידי הנסיעות הוא מרים ומגביה כל המקומות שבה לשם להשם יתברך בכה אמונת חכמים, וכמוכן בדבריו ז"ל בכמה מקומות (סימנים מ, סב-תנינא) ובכתבי האר"י ז"ל, שזה סוד כל הגליות בכלל וכל הנסיעות בפרט של כל אחד ואחד, כמוכן בכונות ו'הביאנו לשלום מארבע כנפות הארץ' וכמוכן בדברינו בספר ספורי מעשיות על ענין הנסיעות וכו', עין שם. עוד עיי' שקושר ענין תורה עו תנינא שכל מקום שגולים ישראל אח"כ כובשים את המקום ונעשים בו אדונים וכן את המבואר בתורה נו תנינא שמי שיש לו לב לא שייך אצלו מקום כי הוא מקומו של עולם (וכן את המבואר בשיחות הר"ן סוף אות נ' ענין הנסיעות שלו) ומבאר שכל זה שייך רק למי שנוסע ומתחזק באמונת חכמים ורק בכח הצדיק יכול לזכות לזה. (כ) וזה ויכתוב משה את מוצאייהם וכו' שהכניס בהם אמונת חכמים ע"י מוצאייהם דהיינו הנסיעות שנסעו אחר הארון עד שנעשה ממסעיהם ספר (מבואר בתורה סא שע"י אמונת חכמים חורים ונעשים ספרים ע"י שמאמין בהם) (כא) לכן דווקא פרשת ויהי בנסוע הארון נחשבת ספר לעצמו ולא עשרת הדברות כי בכל נסיעה קבלו תורה הרבה ונעשה מהנסיעות בעצמן ספר תורה.

שיחות

מי הנחל על תורה כב אות ב' – ...אך מה שמאריך לבאר אשר מקלקול האמונה נעשה ע"ז מבאר בזה טעם אחר למה נתקלקל חותם הפנימי ונעשה דין אכזרי וגירושין כי כשנעשה מקלקול האמונה כפירות וע"ז וכל זמן שיש ע"ז בעולם חרון אף בעולם כשאח"ל וע"כ נתקלקל החותם שחותמין הדין ונעשה דין אכזרי וחרון אף, וגם גירושין נעשה ע"ז, כי ע"י ע"ז נעשה טלטול בעולם כמו שכתב בסי' מ' שע"פ אלה מסעי בני ישראל, שבשביל אלה אלהיהם ישראל, בשביל זה יסעו בני ישראל.

קושיות

- א. איתא בעשרה מאמרות – רבנו אומר הדבר בשם אמרו, אבל לא בלשונו אלא בלשון שהביאו הילקוט ראובני. וגם את לשון הילקוט לא מביא בשלימות אלא רק הגזרה שווה אלה אלקיך ואלה מסעי, מה שמטעה לחשוב שמדבר על מ"ב מסעות בני ישראל במדבר שהן היו בגלל הפגם אמונה שהתגלה בחטא העגל.
- ב. צ"ע כי "אלה מסעי" נעשו על חטא המרגלים, ו"אלה אלוך" חטאו בעגל.
- ג. רבנו בשם העשרה מאמרות לכאורה עושה גזרה שווה אלה אלקיך ואלה מסעי, שכמו שאלה אלקיך היא ע"ז כך גם אלה מסעי היא עבודה זרה. דהיינו שמסעות בני ישראל במדבר שעליהם נאמר אלה מסעי בני ישראל פגם אמונה. וצ"ע כי הילקוט ראובני בשם העשרה מאמרות למד מכאן שהמסעות הן כפרה על ע"ז ולא שהם בעצמם ע"ז. לכאורה אדרבה רבנו לומד פשוט אבל העשרה מאמרות צ"ע איך לומד זאת בגזרה שווה.
- ד. צ"ע כיון שרבנו לא לומד כמו העשרה מאמרות מדוע מביא אותו ולא לומד מעצמו גזרה שווה. אולי כי גזרה שווה צריך קבלה, ורבנו רק למד אותה יותר מדויק.
- ה. עוד צ"ע איך לומד רבנו מכאן לכל מסעות שיהודי עושה בחייו שהם פגם אמונה, הרי זה כבר לא שייך לגזרה שווה. נראה פשוט שזה כבר לא מגזרה שווה אלא מסברא כיון שמצאנו מסעות שהן עצמן ע"ז אפשר ללמוד מהפרט על הכלל כולו.
- ו. אם היה מאמין באמונה שלימה שיכול הקב"ה להזמין לו כל צורכו לא היה נוסע שום נסיעה – צ"ע כיון שאומר סברא מעצמו מדוע היה צריך לפתוח בדברי העשרה מאמרות, מה למדנו משם יותר ממה שמבאר כאן? נראה שאע"פ שהיא סברא רבנו רצה ללמוד אותה מהפסוקים כנ"ל.
- ז. צ"ע כיון שהנסיעה היא פגם אמונה כיצד היא מכפרת על פגם אמונה, הרי הוא כטובל ושרץ בידו? ועוד כיצד יתכפר לאדם פגם האמונה שלו הרי הנסיעות שיסע צריכות לכפר על עצמן. וצ"ל שבאמת עיקר הכפרה הן הנסיעות של מצווה.
- ח. צ"ע כיון שברישא אומר שהנסיעה לצורך פרנסה היא פגם אמונה, כיצד אומר בהמשך שהפגם אמונה גרם לחוסר פרנסה ועל כן הוצרך לנסיעות. הרי לפי מה שביאר ברישא הוא לא מוכרח לזה כי צריך להאמין שהקב"ה ימלא חסרונו במקומו. ואולי כוונת רבנו לומר שבאמת כשאין פרנסה אזי אין ברירה וצריך לחפש במקום אחר אבל ברישא הכוונה למי שמחפש יותר מההכרח. בבחי' שטו ולקטו, שכיון ששטו לכן היו צריכים לילך וללקט אבל למאמינים ירד המן בפתח הבית.

ט. בחלק השלישי של התורה אומר רבנו שהוא נוסע כיון שבמקומו אין לו חבר שיעזור לו וצ"ע הרי ברישא אומר שצריך להאמין שיכול הקב"ה להזמין לו כל צרכו בביתו. האם הכוונה שהקב"ה יכול לעזור לו רק ע"י חבר.

י. בחלק הרביעי מבאר שע"י פגם אמונה אין פרנסה ואזי אין תורה ואזי הוא נוסע בגלל חוסר דעת, וצ"ע הרי כבר בהתחלה הפגם אמונה בעצמו הוא חוסר דעת ומדוע צריך לומר שחוסר פרנסה ותורה גרם לזה?

הקדמה

רבנו מביא את דברי הילקוט ראובני מה שהביא בשם העשרה מאמרות, שלומד גזרה שווה אלה אלקיך ישראל ואלה מסעי בני ישראל, מכאן שכמו שאלה אלקיך שאמרו בעגל היה ע"ז, כך גם אלה מסעי שנסעו בני ישראל במדבר היו ע"ז. רבנו לא מתייחס להמשך הדברים שם שמדבר מד' הגליות של עם ישראל, אלא רק לומד מכאן יסוד שכיון שמצינו שמסעות והטלטול הדרך נחשב עבודה זרה, נמצא שאם המסעות שציווה ה' לנסוע הם ע"ז כל שכן מסעות שאדם נוסע מעצמו. רבנו מביא ד' דוגמאות לכך שפגם אמונה גורם לנסיעות, אבל לא בהכרח שהנסיעה עצמה היא ע"ז אלא שבגללם גם אמונה התגלגל אחר כמה מהלכים שהוצרך לנסיעות. ובלק"ה מוהרנ"ת מבאר שגם הגרושים הנזכר בתורה כב הוא מהלך שהתחיל מפגם אמונה.

פגם אמונה גורם לנסיעות וטלטול בדרכים. ועל יסוד זה מבאר רבנו ד' אפנים שפגם אמונה, דהיינו ע"ז, גורם לנסיעות וגלות וטלטול דרכים

א. שהפגם אמונה עצמו גורם לו לצאת ממקומו כי אין מקום לקדושה וטומאה במקום אחד ולכן הקדושה עוזבת אותו ואזי מרגיש חסר ויוצא ממקומו לחפש מילוי.

ב. כיוון שגם טיטול לקדושה ממקומה לכן משמים מכריחים אותו לצאת להשתתף בצער השכינה לתקן הפגם

ג. ע"י פגם אמונה דהיינו עבודת אלילים אין מטר ועי"ז אין שובע ועי"ז אין שלום ואזי אין לו חבר שיעזור לו ואזי צריך לחפש פרנסה במקום רחוק.

ד. ע"י עבודת אלילים אין גשם ואזי אין קמח ואזי אין תורה ואזי אין דעת וגלה עמי מבלי דעת.

יסוד העניין

נראה שיסוד העניין הוא שמי שאמונתו שלימה, דהיינו בעל מדת הבטחון יש עליו השגחה בכל רגע והקב"ה מזמין לו כל צרכיו עד מפתן הבית, כמו המן במדבר, שירד לבעלי הבטחון על מפתן ביתם, ורק חסרי האמונה שטו לקטו כל אחד במרחק אחר מאהלו לפי פגם האמונה שלו. נמצא שכל מי שנצרך לאיזה דבר ומחפש אותו רחוק מביתו, יש לו פגם אמונה, או כי באמת כל צרכיו סמוך לו והוא בגלל הפגם אמונה שלו טועה לחשוב שהם במרחק, ובאמת לפעמים הוא הולך למרחק כדי לגלות שמה שהוא מחפש נמצא בביתו¹, או שבאמת הם במרחק, כיון שבכלליות הוא לא בעל אמונה שלימה, דהיינו שאינו כתינוק בחיק אמו שבטוח של חסרונותיו אמו תספק לו, אלא גם פונה ומקווה לאיזה ישועה שתבא לו ממקום אחר, אזי גם הקב"ה משגיח עליו בהשגחה עם פניות, וגם צרכיו לא בהכרח סמוך לביתו.

נמצא שבאמת כל הנסיעות של אדם הם מחסרון אמונה, אבל אין הכוונה שהנסיעה עצמה היא עבודה זרה כי באמת לפי מדרגתו הוא צריך ליסע. אלא שצריך לעשות תשובה על זה שלא זכה לאמונה שלימה. ועיין במעשה מהאוצר הנ"ל (בהערה) שסיפר רבנו שצריך ליסע לצדיק ללמוד שהאוצר אצלך בבית.

מאידך צריך לדעת שאע"פ שהנסיעות הן מסיבת פגם אמונה, אבל אין הכוונה שלא ליסע כלל, כי מי שלפי מדרגתו צריך לנסוע, אין לו לסרב כי לפי מדרגתו גם הניצוצות השייכים לו נמצאים בריחוק מקום ובכל נסיעה הוא מלקט ומעלה אותן לקדושה. על כן נסיעה המזדמנת לו שאינה יכולה להעשות ע"י אחר, וכ"ש נסיעות של מצווה אינן בכלל זה, כמ"ש רבנו בשיחות הר"ן¹ כשרואה אדם נסיעה לפניו, אין לו להתעקש למנוע מזה

¹ עיין ככבי אור מעשיות ומשלים (מהכרך של רבי נפתלי) בכבי אור מהד' ירושלים תשמג. בעמ' כו במהד' הקרן עמ' קצא – מעשה שספר מהאוצר שמתחת הגשר. שפעם אחת חלם לאיש אחד מאיזה עיר שבוינה תחת הגשר יש שם אוצר, על כן נסע לשם ועומד אצל הגשר ומחפש עצות אף לעשות, כי ביום אינו יכול מחמת האנשים, ועבר שם איש חיל ואמר לו מה אתה עומד וחושב. חשב בדעתו שטוב שיאמר לו פדי שהוא יסיעו ויתחלקו, ספר לו כל הענין. ענה ואמר לו איי יהודי נאר קוקט אויף א חלום, אלא מאי מיר האט זיך אויף גיחולמות אז דא אין דא בא דעם אין דעם (והופיר העיר של האיש ושמו של האיש היה) אין מאקאן אין דא איין אוצר וועל אף פארין ציא יענום? ונסע האיש לביתו וספר בהמקאן שלו ומצא האוצר. ואמר אחר כך איצט וויים אף שוין "דער אוצר איז בא מיר, נאר וויסען פום דעם אוצר מוז מען פארין קיין ווין" והוי יהודי שם לב לחלום אלא מאי גם אני חלמתי שבמקום פלוני אצל פלוני במחסן יש אוצר, האסע לשם. ונסע האיש לביתו וספר במחסן שלו ומצא האוצר. ואמר אחר כך, "עתה ידעתי: האוצר הוא אצלי אבל פדי לדעת מזה עלי לנסע עד וינה". כך בענין עבודת השם, שהאוצר הוא אצל כל אחד בעצמו, רק לידע מהאוצר מכרח לסע להצדיק.

² שיחות מוהר"ן – אות פה – אחד שאל אותו על ענין נסיעה לאיזה מקום, אם יסע לשם. השיב לו: כשרואה אדם נסיעה לפניו, אין לו להתעקש למנוע מזה לישב בביתו דוקא. כי בכל מקום שאדם נוסע לשם הוא מתקן שם איזה דבר (קסד). רק שיהיה להיות שמור מן העברה חס ושלום, אבל כשהוא רק שמור מן העברה חס ושלום. אזי כל אדם מתקן בכל מקום שהוא נוסע לשם. אפלו איש פשוט לגמרי: כי בכל מקום שהאדם בא לשם, הוא עושה שם בודאי איזה דבר שבקדושה על כל פנים. כי מתפלל שם ואוכל שם ומברך על אכילתו לפניו ולאחריו וכיוצא בזה. כי בודאי איש ישראלי אפלו הפחות שבפחותים, על כל פנים הוא עושה כמה דברים שבקדושה בכל מקום

לישב בביתו דוקא. כי בכל מקום שאדם נוסע לשם הוא מתקן שם איזה דבר. ובשם הבעש"ט מובא שכל אדם בחייו בכלליות צריך לעבור בחי' מ"ב מסעות שנסעו ישראל במדבר. ועוד בענין הטלטולים בדרכים יש סודות שהמבואר כאן הוא רק בכלליות.

עוד בענין ההטלטולים ונסיעות, מבאר רבנו (בחלק השני של התורה) שהפגם אמונה גרם לשכינה לצאת מביתה ועל כן משמים מגלגלים שגם הוא יצטרך לנסיעות להשתתף עימה בגלותה וגם בזה נעשה תיקונים.

ועיין שיחות הר"ן אות רפ שיש צדיקים שכדי להשתתף עם השכינה בגלותה שמקבלים על עצמם גלות בתוך ביתם להיות נדים מקצה אחד של ביתו לקצה אחר. (עיין לקמן בחלק השני של התורה ובהערות שם)

עד כאן ההקדמה

✱

תורה מ [י]

איתא בע"מ – בספר עשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו [1] V על הפסוק **אלה מסעי בני ישראל** [1] ט/ לומד שם בגזרה שווה אלה מסעי, אלה אלקיך, ואומר **בשביל שחטאו בעגל באלה אלקיך ישראל**

אשר הוא שם. ועל כן בודאי האדם מוכרח מן השמים להיות שם באותו מקום דוקא כדי שיתקן שם מה שהוא דיקא צריך לתקן שם. על כן הוא טובה לפניו מה שנודמן לו נסיעה לשם, כי אולי יהיה מוכרח לבוא לשם בשלשלאות של ברזל, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (שבת פט:) על יעקב אבינו: ראוי היה יעקב לירד למצרים בשלשלאות של ברזל אלא וכו'. כמו כן הוא בכל אדם. שהוא טובה לפניו מה שנודמן לו נסיעה לשם. כי בלא זה אולי היה מוכרח לירד לשם בשלשלאות וכו' חס ושלום כנזכר לעיל. וכל זה דבר עם איש פשוט לגמרי. כי אפלו איש פשוט לגמרי מישראל מתקן גם כן בכל מקום שהוא ובלבד שיהא שמור וכו' כנ"ל. כנזכר לעיל. (וסוד זה מרומז ב"פרי עץ חיים" בשער קריאת שמע (פרק ג) בכונות זכירת יציאת מצרים עין שם והבן) ועיין **בתפילה על תורה זו** שמוהר"ת מתפלל שיהיו נסיעותינו בחי' עפ"י ה' יסעו ועפ"י ה' יחנו דהיינו כשמוכרחים אנו לנסוע שעכ"פ לא נפגום בתוך הנסיעה עצמה יותר.

ומאידך עיין **שיחות הר"ן** גדולות נוראות השגתו אות קצה... **יש גלגולים בעולם שעדיין לא נתגלו כלל בעולם** (הכונה – כי יש גלגולים שדברו מהם בספרים שנתגלו על ידי הקדמונים אבל יש עוד גלגולים שעדיין לא נתגלו כלל בעולם) גם מדה זו הוא מצד הגלגול, שהגלגול מחיב שיהיה לו מדה זו שיתאנה תמיד לנסע לדרכים ויהיה מוכן לנסע ואחר כך אינו עולה בידו ונמנע מלנסע (שעט):

ועיין **תורה ריח** שלפעמים אדם נוסע למרחוק וזה כי נפשו מרגישה שצריך להסתיר עצמו מגזרה שנגזרה עליו על כן בא לו רצון לנסוע לשם

^ה תורה זו לשון רבינו ז"ל לא ידוע מתי והיכן נאמרה

^י **עשרה מאמרות** לרבי מנחם עזריה מפאנו הובא בילקוט ראובני ריש פרשת מסעי. שחטא העגל גרם ד' מלכויות ונרמו בתורה בג"ש "אלה" "אלה", רמז ש"אלה אלו קי"ך גורם "אלה מסעי". (עיין מאמר חקור הדין ח"ג כב שלוליא חטאנו בעגל היתה מתקיימת גזרת בין הבתרים של ד' גלויות בגלות מצרים ובמשה שהיה שקול ככל ישראל ע"ש)

^י **עיין ילקוט ראובני ריש פרשת מסעי אלה מסעי בני ישראל**. הקדמה מעולה **אלולי חטאנו בעגל היו כל הד' מלכויות נכללים בתוך גלות מצרים וזאת דמילה *אלה *מסעי *בני *ישראל ר"ת *אדום *מדי *בבל *יון זהו אלה אלקיך ישראל גרם מסעי בני ישראל** (עשרה מאמרות)

לשון הילקוט ראובני הוא לשון העשרה מאמרות אלא עיקרי דבריו בקיצור. ולשון רבנו יותר קרוב ללשון הילקוט ראובני.

עשרה מאמרות – מאמר חקור דין – חלק ג פרק כב – בקש משה להפסיק הזוהמא מערב רב עלה אתנו לפיכך קבלם ומל אותם ורובם נספחו על שבט שמעון ויחשבה לו צדקה כיון שעדיין לא ניתנה תורה אף הוא החיה את מיכה כמו שנוכח בסמוך ולפי שהעביר בים צרה וכביכול קצר המצע מהשתרר עליו שני רעים היו משה ובני ישראל כבדי שפה בסוף שירת הים באמרם ה' ימלוך לעולם ועד ולא אמרו ה' מלך כי מתנאי המלוכה האמתית הוא אבדן כל מערער ומקטרג כמו שהיה באחרית הימים והשתא מיהת לא אסתייעא מלתא אדרבא נספחו אלה בערבוניא עלינו עד שהחטיאו אותנו וגברו הקטיגוריא כי שבו האלילים כהתר וגזרה המדה כנגד מדה להביאנו אל המקום הזה נוטרים כרמים בטהרה עד ירחמנו עושנו. **בא וראה כמה העון גורם שאלמלא חטאנו בעגל לא נחלקה מלכות בית דוד ולא תעינו אחרי חטאות ירבעם שבשבילם גלינו מארצנו ונוטל כבוד מבית חיינו**. וכאן הבן שואל אלמלא אירע כך במה היתה מתקיימת מראה בין הבתרים דכתיב בה אימה חשכה גדולה נופלת עליו ודרשו חכמים ארבע מלכויות מד' תיבות אלה ואל תשיבני מהיותו יתברך נורא עלילה כי אין זה מספיק למביני מדע אלא ודאי הכל נאמר על גלות מצרים אימה בצרוף דור אנוש כי בימינו הצף אוקיינוס שליש העולם חשכה בדור המבול שלא שמשו בו המאורות גדולה זו הפלגה שגדל המרד בבנין המגדל נופלת זו מהפכת סדום עליו בגבול נחלתו שהוא מלך גדול מארץ ישראל ואנחנו עונותיהם סכלנו כי הדורות הראשונים גרמו לנו גזרת היאורה תשליכוהו שנתקיימה במשה כל הבן הילוד שהוא שקול ככל ישראל ועלטה היה לו מאסר התיבה כאילו שמש ירח קדרו וכאילו הוכה בסורים כאנשי סדום ותחמרה אמו בחמר ובזפת לטוהר את החמר שהיה להם לחומר לבנין המגדל והזפת מבכיר כבשונות לשרפת הלבנה לאבן ותחת בלבול לשונם הוצרך משה רבינו ע"ה להיות כבד פה וכבד לשון וידוע מעשות פורענות של דור הפלגה בערך לגודל עונם כי המה פשוט ידיהם בובול העלין אלא שהיו שפה אחת חבור עצבים על כן לא שלח ידו בגופותם ועוד כי קרוב עונם בשנת מ"ח לאברהם אבינו ע"ה ואז הושלמה הכרתו את בוראו אף על פי שהתחיל לחקור בה בעיונו והוא בן ג' שנים. ולפיכך כבד עלינו והוצרכנו לסבול בשבילם עבודת פרך בחומר ובלבנים ולהתמערך קצתו בדימוסי בנין ומיכה שניצול במצרים מדין הפלגה לשכים בעינינו ולצנינים בצדנו פלגה עשה במלכות שמים ובמלכות בית דוד כי הא דאמור רבנן תנא הוא מיכה הוא נבט הוא שבע בן בכרי וגרם לנו ולבנינו הנפוץ ובמצרים כתיב ויפץ העם ומשה שהצילו נענש להיות בן בנו תועה אצלו והיה עשנו מתערב עם עשן שיל"ה בגימטריא משה והוא בגימטריא אלהים

בשביל זה יסעו בני ישראל. לשון רבנו כאן הוא לא לשון העשרה מאמרות אלא מה שלמד רבנו מדבריו. כי העשרה מאמרות כתב בא וראה כמה העון גורם שאלמלא חטאנו בעגל לא נחלקה מלכות בית דוד ולא תעינו אחרי חטאות ירבעם שבשבילם גלינו מארצנו ונטל כבוד מבית חיינו. אבל הגזרה שווה אלה אלקיך ואלה מסעי היא הבנת הילקוט ראובני מדבריו. ומבאר שם שלוליא חטא העגל היתה מתקיימת גזרת בין הבתרים (שבה נאמר לאברהם הד' גלויות כמבואר בפרש"י שם) בגלות מצרים לבד ע"י ששאר גלויות נתקיימו במה שעבר על משה רבנו, ע"י שהיה שקול כנגד כל ישראל.

למעשה היום אנו כבר בסוף הגלות הרביעית, וגם הרבה אחרי מ"ב מסעות ישראל במדבר, ועל כן היה ראוי שרבנו יאמר בשביל זה נסעו בני ישראל ולא יסעו בני ישראל, אלא רבנו מדבר על העתיד, על כל הנסיעות של האדם בחייו (לקמן יתבאר שבעיקר לצורך פרנסה). ואע"פ שהעשרה מאמרות מדבר על ד' גלויות של עם ישראל שהן עונש וכפרה על הפגם אמונה. רבנו לומד משם שכמו שהגלות היא בגלל פגם אמונה שהיה, היא גם בגלל פגם אמונה שיש לו עכשיו. **נמצא כל הנסיעות של אדם הוא בשביל קלקול האמונה** שיש לו בלב, **היינו בחי' ע"א-עבודת אלילים [י"ב]/י"א.**

עפ"י יסוד הנ"ל מביא רבנו ד' אפנים שפגם האמונה יכול לגרום לנסיעות:

האופן הראשון שעצם הנסיעה לחיפוש אחר צרכיו במקום אחר הוא פגם אמונה

כי אם היה מאמין באמונה שלימה שיכול הקב"ה להזמין לו כל צורכו לא היה נוסע שום נסיעה מעצמו לצורך פרנסה [י"א], וכל מיני מילוי חסרונותיו. נמצא כי הנסיעה היא קלקול אמונה, היינו בחי' ע"א. כאמור עיקר הכוונה לנסיעות לצורך פרנסה, שלבד ממה שלא מאמין שהקב"ה יכול לפרנסו במקומו, היא גם בעצמה תאוות ממון שהיא עבודה זרה. וכ"ש שיוצא מהארץ לחו"ל לצורך פרנסה, הנסיעות האלה הן פגם אמונה בחי' עבודת אלילים, **וזה שכתוב בע"א-בעבודת אלילים (ישעיה ל')/טו** **צא תאמר לו,** הנביא ישעיה אומר שם שלעתיד לבוא כשתמלא הארץ דעה ימאסו ישראל בעבודה זרה ותהא בעיניהם טמאה כנדה, ויוציאו אותה מביתם. ורבנו מבאר לשון הנביא "צא תאמר לו" עפ"י הנ"ל שהיציאה דהיינו הנסיעה מהבית היא ע"ז, על כן לעתיד לבא "צא תאמר לו" דהיינו לעבודה זרה תקרא צא, כי **צא זה בחי' נסיעה וטלטול** כי אז תבין שהנסיעות הן עבודה זרה [טז] :

עוד טעם שפגם אמונה גורם לנסיעות כיוון שגורם טלטול לקדושה ממקומה לכן משמים מכריחים אותו לצאת להשתתף בצער השכינה לתקן הפגם

אחרים לאכפייה לן והיינו חרו"ן א"ף כמספר מש"ה שכן קברו של משה משקיע את פעור בגימטריא משה ועשתי עשרה קלפין שזכרנו במאמר הנפש והוא משקיע גם כן אף וחימה הנלוים אליו כדברי רבותינו.

ח' מסעי לג א'.

^ט **במדבר פרק לג** (א) אֵלֶּה מַסְעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָצְאוּ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לְעֵבְרָתָם בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן: (ב) וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת מוֹצְאֵיהֶם לְמַסְעֵיהֶם עַל פִּי יְהוָה וְאֵלֶּה מַסְעֵיהֶם לְמוֹצְאֵיהֶם: (ג) וַיִּסְעוּ מֵרַעְמֶסס בְּחֹדֶשׁ הָרָאשׁוֹן בְּחֹמֶשֶׁת עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הָרָאשׁוֹן מִמִּוֶּחֶרֶת הַפֶּסַח יָצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמֹה לְעֵינֵי כָל מִצְרַיִם:

במדבר פרק י (יא) וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּעָשְׂרִים בְּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֶנָן מֵעַל מִשְׁכַּן הָעֵדֻת: (יב) וַיִּסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמַסְעֵיהֶם מִמִּדְבַּר סִינִי וַיִּשְׁכְּנוּ הָעֶנָן בְּמִדְבַּר פָּאֲרָן: (יג) וַיִּסְעוּ בְּרֹאשׁוֹנָה עַל פִּי יְהוָה בְּיַד מֹשֶׁה: (יד) וַיִּסַּע דָּגֵל מַחֲנֶה בְּנֵי יִהוּדָה בְּרֹאשׁוֹנָה לְעֵבְרָתָם וְעַל צָבָאוֹ נִחֲשׁוֹן בֶּן עֲמִינָדָב: (כח) אֵלֶּה מַסְעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְעֵבְרָתָם וַיִּסְעוּ:

^י שמות לב ד'

^{יא} **שמות פרק לב** (ד) וַיִּקַּח מִיָּדָם וַיִּצַּר אֹתוֹ בְּחֹרֶט וַיַּעֲשֵׂהוּ עֵגֶל מִסִּכָּה וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֵינוּ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלֹף מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

^{יב} עיין לקטן תורה סב תנינא בשם הבעש"ט קלקול אמונה בחי' ע"ז וע"ש עוד ביאור במאמר הזה של העשרה מאמרות

^{יג} **עיין תורה סב תנינא** – "אלה מסעי בני ישראל" (במדבר לג עין בלקוטי קמא סי' מ' בשם ס' עשרה מאמרות) שמסעי בני ישראל, דהיינו הנסיעות שבני ישראל נוסעין ממקום למקום, הם מכפרין על אלה אלקיך ישראל, הינו על פגם עבודה-זרה פי אפילו בשאין עובדין עבודה-זרה, יש פגם עבודה-זרה, פי קלקול האמונה היא גם-כן בחינת עבודה-זרה, וכמו שמויבא (בשם הבעל-שם-טוב) על פסוק (דברים י"א): "וְסִרְתָּם וְעִבְדְתָם אֱלֹהִים אֲחֵרִים", שתתבן בששירים מהשם יתברך הוא בחינת עבודה-זרה, ועל-ידי הנסיעות של ישראל נתכפר. וְכָל זֶמֶן שִׁישׁ עֲבֹדָה-זָרָה בְּעוֹלָם, חֲרוֹן-אֵף בְּעוֹלָם" (ספרי, פְּרֻשַׁת רָאִה וְהוּבָא בְּפֶרֶשׁ"י שם) נמצא בשנתכפר פגם עבודה-זרה כנ"ל, נמתק החרון-אף, ...

^{יד} עיין לקוטי תפילות שיעקר הכוונה לנסיעות לצורך פרנסה.

^{טו} **ישעיה פרק ל** (כב) וְטִמְאַתָּם אֶת צִפְיֵי פְּסִילֵי כֶסֶף וְאֶת אִפְדֵּית מִסְכַּת זָהָב תִּזְרֹם כְּמוֹ דָּוָה צֵא תֹאמַר לוֹ:

רד"ק – צא תאמר לו – תאמר לפסל צא חוצה, וי"מ צא כמו צואה ותשלכנ' לחוץ, וכן הוא במסרה לית לשון טנוף:

^{טז} דהיינו שעלמחור לצוא תחלה לע"ז לא כי תבין שאתסיעות הן ע"ז.

גם ע"י טלטול שטלטול עצמו בנסיעות ממקום למקום, **מתקן את הטלטול שגורם בביכול למעלה** [י'] לשכינה, כי פגם אמונה היא עבודת אלילים, ואי אפשר לשניהם לדור בכפיפה אחת, ונעשה כמו שמכניס צרה לביתו ואשתו בורחת ממנו, **כמ"ש (שם כח) וי"ו** כי קצר המצע מהשתרע **והמסכה צרה בהתכנס** [יט] פסוק זה הוא מנבואת התוכחה של הנביא ישעיה שמלך אשור יבוא עליהם וייצר להם מאד, ויהיה דוחק אותם כאילו נכנס עמהם למקום צר. וחז"ל בגמרא^י דרשו פסוק זה שהוא משל על מנשה שהכניס צלם בהיכל, וקצר המצע מהשתרע, משל שאין מקום במטה לשכב עליה שתי נשים. והמסכה, היינו העבודה זרה כמ"ש (שמות לד יז) "אלהי מסכה לא תעשה לך"^{כא} היא כמו צרה שהכניס לביתו. וכיון שא"א לשתי צרות ביחד הסתלקה השכינה מביתה בית המקדש, והיא מטלטלת בחוץ:

כי המאמין מתקיים בו "ושכנתי בתוכם" דהיינו בתוך כל אחד מישראל/כ"ב, אבל אם ח"ו פוגם באמונה הוא כמו מכניס צרה ללבו, וגורם לשכינה לצאת ממקומה. ועל זה הוא נענש בגלות, המכפרת לו ע"י שמשותף בגלות השכינה. נמצא כשאדם יוצא מביתו ומטלטל בדרכים לא ברדיפה אחר הפרנסה ומכוון להשתתף עם השכינה מתקן בזה את הפגם אמונה/כ"ג.

ואמנם יש צדיקים שיוצאים מביתם לגלות כידוע, ויש צדיקים שבתוך ביתם מטלטלים עצמם כדי להשתתף בטלטול השכינה/כ"ד.

^י ועיין לק"ע טלטול ונסיעות אות ג' שכתב ולפעמים מתקן ע"י הטלטול פגם האמונה וכו' וכן למד בפירוש מהמדרש הנ"ל בתורה סב תנינא ועיין קיצור לק"מ השלם שהכוונה לפגם שגורם למעלה וע"ש שהעיר על זה בסוגרים – שהעונש הוא התיקון כמובא במ"א. ועיין שיחות ה"ר"ן אות רפ.

^{יח} ישעיה פרק כח (כ) כי קצר המצע מהשתרע והמסכה צרה בהתכנס:

רש"י (כ) כי קצר המצע מהשתרע – כי אביא עליכם שונא דוחק אתכם אשר לא תוכלו להספיק עבודתו כשיציע מצעו עליכם יקצר לו מהשתרע השוכב עליו, מהשתרע מהשתטח להאריך איבריו אישטנדלי"ר בלע"ז. **והמסכה צרה** – הנסיך שימשול עליכם יהיה מקומכם דחוק לו בהתכנסו לתוכו, **ורבותינו דרשוהו על עכו"ם שהכניס מנשה להיכל** קצר המצע הזה מהשתרע מהשתרע עליו שני רעים ואני פרשתי לפי פשוטו ובדרך זה תרגם יונתן. ואף מדרש רבותינו יש לישבו על אופן הדבור כלומר למה אני מביא עליכם פורענות זו לפי שקצר המצע מהשתרע אני לבדי עליו שנאמר (מלכים א' ח) הנה השמים לא יכלכלוך וכל שכן בהכניסכם מסכה עמי בביכול צר לנו המקום:

^{יט} עיין פרש"י שם מדרש רבותינו. ועיין יומא ט:

^כ **עיין יומא דף ט:** – מקדש ראשון מפני מה חרב מפני ג' דברים שהיו בו ע"ז וגלוי עריות ושפיכות דמים ע"ז דכתיב (ישעיה כח-כ) כי קצר המצע מהשתרע מאי קצר המצע מהשתרע א"ר יונתן קצר מצע זה מהשתרע עליו שני רעים כאחד (ישעיה כח-כ) והמסכה צרה בהתכנס א"ר שמואל בר נחמני כי מטי רבי יונתן להאי קרא בבי אמר מאן דכתיב ביה (ותהלים לג-ו) כונס כנד מי הים, נעשית לו מסכה צרה.

פרש"י – מהשתרע. דריש בנותרין מהשתרע ריע אחד: שני ריעים. צלם שהעמיד מנשה בהיכל צרה לשון ריעות כשתי נשים לאיש אחד וכעסתה צרתה (שמואל א א) ואשה אל אחותה לא תקח לצרור (ויקרא יח):

^{כא} **גם העגל נקרא מסכה כמ"ש** (שמות לב ד) ויקח מידם ויצר אתו פחרט ויעשהו עגל מסכה ויאמרו אלהי ישראל אשר העלוך מארץ מצרים: פרש"י – מסכה – לשון מתכת. ד"א קב"ה קנטרין זהב ה"י בו בגימטריא של מסכה:

^{כב} **עיין תורה צד** – הענין הוא כך, שכל העולמות לא נבראו אלא בשביל ישראל דכתיב (ישע"י מג) **לכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו**, דהיינו ב"ע לא נברא אלא לכבודי. וכבודי היינו ישראל, דכתיב (שמות כח) **ושכנתי בתוכם** ודרז"ל (ועיין של"ה דף ס' מס' תענית פרק גר מצוה. ענין העבודה ד"ה ושכנתי) בתוכו לא נאמר אלא בתוכם, מלמד שהקב"ה משרה שכינתו בתוך כל אחד מישראל. נמצא כל אחד מישראל נקרא לבוש, ולבוש נקרא כבוד, כי ר' יוחנן קרי למאני' מכבודותא (שבת קיג)

^{כג} **צ"ע כי הפגם אמונה גרם ליציאה ואיך אפשר שפעולה הנעשית מכח פגם היא בעצמה תתקן את הפגם**, הרי לכאורה להפך היא עוד מוסיפה לגרום את הפגם.

ובאמת לא מצינו כיוצא בזה שהמעשה הנובע מהפגם הוא בעצמו התיקון לפגם, אלא בענין הטלטול הנובע מפגם האמונה וכו"ל שהטלטול יש בו תיקון גדול ועבודה גדולה.

ואולי כי רק בטלטול יש יסורים וקשיים מה שלא מצינו בשאר עונות שבמעשה העון מרגיש יסורים לכן כאן יסורי הטלטול הם מתקנים את הפגם אמונה שגורם לא לצאת לדרך.

ואולי באמת תלוי בכונתו שדווקא כשמתכוון בנסיעתו להשתתף בצער השכינה אזי גם מתקן הפגם. אלא שצ"ע דלכאורה א"כ שמבין שהיציאה היא פגם למה יוצא ואם לא מבין איך יכוין להשתתף עם השכינה.

אבל באמת הרי אחר אלה אלקיך ישראל שהיה שעה אחת כבר היו מוכרחים באלה מסעי. לכן אולי הטלטול הוא לא תיקון לאותה יציאה שבה פוגם אלא כיון שהוא בכלליות באמונה פגומה לכן צריך טלטול.

^{כד} **עיין שיחות ה"ר"ן** אות רפ שמעתי בשמו שאמר לענין מה שהצדיקים הם נעים ונדיים בדרך, אמר שיש נשמות נדחות שאינם יכולים להתעלות פי אם על ידי מה שהצדיק נע ונד (תסא) ויש צדיק שאינו רוצה להיות נע ונד אבל אף על פי כן הוא נע ונד בביתו הינו, מה שהוא הולך הנה וזהה בביתו וזה גם כן בחינת נע ונד:

ועיין חיי מזהר"ן שיחות השיך לספורי מעשיות סה (ו) שמעתי מאיש אחד מאנשי-שלומו שאמר ששמע מפי רבנו זכרוננו לברכה המעשה מענין הצדיק שנפל פעם אחת לעצבות גדול, שהחיה את עצמו עם מה שזכר עצמו גדל החסד של השם יתברך שלא עשני גוי, שנדפס כבר בספורי-מעשיות עין שם, שנכתבה פפי מה ששמעתי בעצמי מפי הקדוש זכרוננו לברכה בעצמו, ואמר האיש הנ"ל שהוא שמע מעשה זאת מפי רבנו זכרוננו לברכה בסגנון אחר קצת. ואמר שספר רבנו זכרוננו לברכה שהיה צדיק אחד גדול במעלה שהיה ממארי דחשבנא, שהיה מחשב עצמו בכל יום אם עשה עבודת ה' בשלמות באותו היום כפי דרכו תמיד, וחשב הדברים שהוא צריך

טעם שלישי שפגם אמונה גורם לנסיעות, כי ע"י פגם אמונה דהיינו עבודת אלילים אין מטר ועי"ז אין שובע ועי"ז אין שלום, ואזי אין לו חבר שיעזור לו ואזי צריך לחפש פרנסה במקום רחוק.

גם ע"י ע"א-עבודת אלילים נמנע המטר/כה, כמ"ש [כ"ו/כ"ז] ועבדתם אלהים אחרים וכו' ולא יהיה מטר. וכשאין מטר אין שובע. וכשאין שובע אין שלום/כח. כמ"ש (תהלים עב)/כט
ישאו הרים שלום לעם כמו שפי' רש"י [ל] שכשהן עושין פירות אין עין הבריות צרה וקורא איש לרעהו. אבל כשאין גשם אין פירות כל אחד עסוק בצרת עצמו ואין שלום וכשאין שלום אזי אין איש עוזר לחבירו, וכל אחד צריך לנסוע ולטלטל ממקום למקום, בשביל פרנסתו: נמצא שהפגם אמונה גרם שאין לאדם פרנסה במקומו וצריך ליסע לחפש פרנסה.

טעם רביעי שפגם אמונה גורם לנסיעות, כי ע"י עבודת אלילים אין גשם ואזי אין קמח ואזי אין תורה ואזי אין דעת, וגלה עמי מבלי דעת.

גם הגלות בא על ביטול תורה, כמ"ש (ישעיה ה)/לא, גלה עמי מבלי דעת. וע"י ע"א בא עצירת גשמים כנ"ל. וכשאין קמח אין תורה [ל"ב/ל"ג]: הכוונה שהכל מתחיל מפגם אמונה שגורם לעצירת הגשמים כנ"ל, ואזי אין קמח, ואם אין קמח אין תורה, ונופל מהדעת, ואזי גולה למרחקים לרדוף אחר הפרנסה, כנ"ל בתחילת התורה, וכמ"ש (במדבר יא) שטו העם ולקטו בשטותא (זוהר בשלח ד' סב. סג:). כי כל מי שחסר דעת ביותר, הוא יגע וטרח אחר הפרנסה ביותר. (רבנו בתורה נו אות ו)

לעשות באותו היום, ומצא שלא יצא ידי חובתו בשלמות באותו היום. כגון שהיה צריך לילך אנה ואנה בתוך הבית כך וכך פעמים כפי מה שהיה צריך כפי השגתו הגבוהה ובאותו היום לא הלך כל-כך בבית פראוי לו, ועל-ידי-זה נפל בדעתו מאד עד שלא היה אפשר לו להחיות את עצמו עד שהחיה עצמו במה שזכה שלא עשני גוי. וגם בספור המעשה היה קצת שנוי ואיני זוכר יותר, ומזה הענין תבין מעלת הפלגת אותו הצדיק כמה היה גדול במעלתו שהיה לו עבודה גבוהה במה שהלך אנה ואנה בתוך הבית עד שעל-ידי שמעט לפי דעתו בעבודה זאת, הצטער כל-כך עד שכמעט לא היה יכול להחיות את עצמו לולא שהזכיר את עצמו שלא עשני גוי, ראה והבין והבט עבודת הצדיקים וצערם על מעוטם בעבודתם עד היכן עד היכן מגיע, אשרי להם:

ועיין שיח שרפי קדש ח"ב אות של - בשם רבי גדליה קניג בשם רבו רבי אברהם שטינהרץ שזה היה רבי מנדלי מפרעמישלאן תלמיד הבעל שם טוב.

ועיין לק"ה ערובי תחומין הלכה ב' אות א' - כי כל פסיעה ופסיעה הוא עוקר קומתו ממקום למקום וכמו שהבנתי משיחת רבינו נ"י שבכל פסיעה שאדם הולך ממקום למקום הוא בא בכל פעם בעולמות אחרים וע"כ אסור לצאת בשבת.

עיין תורה צב שע"י שנע ונד בביתו יכול להחיות מתים.

עיין בעש"ט על התורה בראשית בקונטרס מאירת עינים שנכתב שם כהקדמה בסעיף עז מביא שם מעשה מהצדיק מו"ה יוסף מימפלא איך שאביו רבי מיכל מזלזל שוב היה עובד את הש"י בהליכה אנה ואנה בביתו ונפטר במנחה של שבת בזמן עבודתו זו שהיה רץ בחדרו אנה ואנה ואמר בהאי רעוא מת משה.

כה כמבואר בתורה ז' אות א' ותורה ט' אות ה' שהגשמים בארץ ישראל הם מהתהומות דהיינו ניסים שהם ע"י אמונה ע"ש.

כו * דברים יא טו יז

כו דברים פרק יא (טז) השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם: (יז) וחרה אף ידוד בכם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר ידוד נתן לכם:

כח בבא מציעא דף נט. - אמר רב יהודה לעולם יהא אדם זהיר בתבואה בתוך ביתו שאין מריבה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא על עסקי תבואה שנאמר השם גבולך שלום חלב חטים ישיבעך. אמר רב פפא היינו דאמרי אינשי כמשלם שערי מכדא נקיש ואתי תיגרא בביתא.

כט תהילים פרק עב (ג) ישאו הרים שלום לעם וגבעות בצדקה:

רש"י (ג) ישאו הרים - בימיו. שלום לעם - ומהו השלום שההרים נושאים כשהן עושין פירות אין עין הבריות צרה וקורא איש לרעהו אל תחת גפן ואל תחת תאנה. וגבעות בצדקה - וגבעות ישאו להם שלום ע"י הצדקה שיעשו:

ל פרש"י כשהן עושין פירות אין עין הבריות צרה וקורא איש לרעהו

לא ישעיה פרק ה (יא) הוי משכימי בבקר שכר ירדפו מאחרי בנשף יין ידליקם: (יב) והיה כגור ונגל תף וחליל ויין משתייהם ואת פעל ידוד לא יביטו ומעשה ידי לא ראו: (יג) לכן גלה עמי מבלי דעת וכבודו מתי רעב והמונו צחה צמא:

מצודות דוד (יג) מבלי דעת - על שמאנו לדעת דרכי המקום. וכבודו - אנשי הכבוד והחשובים יהי מתי רעב והמונו העם ימותו בעבור יובש הצמאון ומלת מתי משמשת בשתיים:

לב אבות ג' יז

לג משנה מסכת אבות פרק ג (יז) רבי אלעזר בן עזריה אומר, אם אין תורה, אין דרך ארץ. אם אין דרך ארץ, אין תורה. אם אין חכמה, אין יראה. אם אין יראה, אין חכמה. אם אין בינה, אין דעת. אם אין דעת, אין בינה. אם אין קמח, אין תורה. אם אין קמח, אין קמח.

רע"ב - אם אין קמח אין תורה - מי שאין לו מה יאכל האין יעסוק בתורה:

תפארת ישראל - (קכ) אם אין קמח אין תורה - דכשאין קמח בביתו לפרנסתו, אין דעתו מיושבת עליו ללמוד תורה [כמנחות ק"ג ב']:

נמצא פגם אמונה גורם לנסיעות

א – כי לא מאמין שישועתו בביתו

ב – כי גורם גלות השכינה

ג – כי גורם לחוסר שלום

ד – כי גורם לחוסר דעת

עד כאן ביאור חברותא לתורה מ'

ליקוטי תפילות חלק ראשון – תפילה מ

ותקפו: יהי רצון מלפניך יידי אלהינו ואלהי אבותינו שתרחם עלי ותהיה עמי תמיד, בשבתי בביתי, ובלבתי בדרך, בשבתי ובקומי, בצאתי ובבואי ותורני ותדריכני באמתך ותלמדני תמיד בכל עת איה להתנהג בעניני נסיעות לדרך, אם אסע ואם אהדר, ואיה לסע ומתי לסע, ולהיכן ולאיזה מקום ועיר ולנסע, וכמה אתעבב בדרך, וכל פרטי הנסיעות לאיזה דרך גדול וקטן איה וקצר והכל תודיעני ותלמדני ברחמיך האמתיים ותוליכני בדרך הישר תמיד בכל עת:

ותקפו: אדון כל, "גדל העצה ורב העלילה אשר עניך פקחות על כל דרכי בני אדם", וידוע ומבין מחשבותם וטוהם, יעוררו רחמיך האמתיים עלי וחבני ולמדני תמיד בכל עת איה להתנהג בעניני נסיעות לדרך, עם ישראל במדבר, והיו כל נסיעתם על פיך כרצונך, כמו שכתוב: "על פי ידוד יחנו ועל פי ידוד יסעו", בן תרחם עלי, ותהיה תמיד עמי ואני מוסר עצמי עליך לבד באמת עם כל תנועותי תמיד על פיך אהנה בביתי, ועל פיך אסע ותשמר צאתי ובואי לחיים טובים ולשלום מעתה ועד עולם ותרחם עלי תמיד בכל עת שאני מכרח לנסע לאיזה דרך על פי רצונך הטוב, שתהיה עמי תמיד, ותוליכני לשלום ותדריכני לשלום, ותגיעני למחוז חפצי לחיים טובים ולשלום ותצילני מכף כל אויב ואורב בדרך, ותתנני לחן ולחסד ולרחמים בעיניך ובעיני כל רואי ותגמלני חסדים טובים תמיד ותשיבני לשלום לביתי שלום בגופי ובנפשי ובממוני ובתורתך, ותשמרני ברחמיך מכל מכשול חטא ועון, ומכל מיני הרעות רעים ומחשבות רעות, ומכל הסתכלות רעים תמיד ובפרט בעת הלוכי בדרך ותצילני ותשמרני ברחמיך מסכנת דרכים לעולם בגשמיות ורוחניות בגוף ונפש וממון:

ותקפו: "הורני יידי דרך ונחני בארץ מישור למען שוררי הדריכני באמתך ולמדני, כי אתה אלהי ישרי, אותך קויתי כל היום טוב וישר ידוד על בן יורה חטאים בדרך ידוד ענוים במשפט וילמד ענוים דרכו כל ארחות ידוד חסד ואמת לנוצרי בריתו ועדותיו הורני יידי דרך אהלה באמתך יחד לבדי ליראה שמך דבקה לעפר נפשי חייני בדרך דרכי ספרתי ותענני למדי חקיך דרך פקודיך הביני ואשיחה בנפלאותיך דלפה נפשי מתוהה קימני בדרךך דרך שר הסר ממני ותורתי חני דרך אמונה בחרתי משפטיך שיתי דבקותי בעדותיך יידי אל תבישני דרך מצותיך ארוץ כי תרחיב לבי הורני יידי דרך חקיך ואצרכה עקב הביני ואצרכה תורתך ואשמרנה בכל לב הדריכני בנתיב מצותיך כי בו חפצתי הט לבי אל עדותיך ואל אל בצע העבר עיני מראות שאו בדרך חייני הקם לעבדך אמרתך אשר ליראתך העבר חרפתי אשר יגרתי כי משפטיך טובים הנה תאבתי לפקודיך בצדקתך חייני":

ותקפו: חוסה עלי כרב רחמיך, "חנני יידי ראה עניי משונאי מרומי משערי מות", כי אתה ידעת את מרירות לבי ופוזר נפשי "אתה ידעת נתיבתי, בארץ זו אהלה, טמנו פח לי הבט ימין וראה ואין לי מכיר, אבד מנוס ממני, אין דורש לנפשי" חוס וחמל עלי, חוס וחנני והצילני ממה שאני צריך להנצל, מלטני ממה שאני צריך להמלט, "חלצני יידי מאדם רע מאיש חסדים תנצנני" עורני והושיעני והיה עמי תמיד, והצילני מיד אויבי ומרודפי, בשבתי בביתי ובלבתי בדרך ותוכני בכל עת שאהיה מכרח לנסע ולילך בדרך על פי רצונך הטוב, שיהיה הלוכי ונסיעתי בקדשה ובטהרה גדולה ובמחשבות קדושות וטהורות, ואהיה נשמר מכל דבר רע ותוכני ותעורני שאזכה על ידי נסיעותי לתקן את פגם האמונה והגלות והטלטול שלי בדרך יכפר על פגם האמונה שפגמתי לפניך, אשר על ידי זה גרמתי טלטול למעלה חס ושלום:

ותקפו: אגא יידי, עניך הלא לאמונה, "כל מצותיך אמונה שרך רדפוני עורני" עורני וחנני ותשפיע עלי אמונתך הקדושה מעתה ועד עולם ולא יבוא עלי שום כפירה ובלבול בדעתי כלל ותעורני מעתה לשוב בתשובה שלמה לפניך באמת ובלב שלם וברחמיך הרבים תמחל ותכפר ותסלח, אלוה סליחות, חנון המרבה לסלח, על כל הפגמים שפגמתי באמונתך הקדושה ותוכני לתקן בחיי כל הפגמים האלה על כל מה שפגמתי באמונתך הקדושה מנעורי עד היום הזה, בין בגלגול זה בין בגלגול אחר הכל אפכה לתקן בשלמות חיש קל מהרה, ואפכה מעתה לאמונה הקדושה באמת ובשלמות כרצונך הטוב:

ותקפו: ותרחם עליך ועל בניך, הנעים ונדים בגלות גדול זה כמה מאות שנים, צאן נדח ואין מקבץ, והשכינה בביבול עמהם בגלות, "כצפור נודדת מן קנה, בן איש נודד ממקומו", ובצוק העתים, עמך ישראל נעים ונדים, מטרפים ומבלבלים מרא דעלמא כלל ראה עניי ועמלם, וחמל על טלטולם קבץ נדחוני מארבע כנפות הארץ וקרב פזיריני מבין הגוים ונפוצותיני כנס מירבתי ארץ והביאנו לציון עירך ברנה, וחבני לילך ולנסע ולבוא לארץ ישראל בחיי חיש קל מהרה:

ותקפו: ועורני וחבני לעסק בתורתך הקדושה לשמה תמיד יומם ולילה ותעורני לעשות תשובה שלמה ולתקן מהרה בחיי את כל הפגמים שפגמתי בגדך על ידי חטא ועון הגדול של בטול תורה אשר הייתי בטל מדברי תורה ימים ושנים הרבה רחם עלי לתקן כל הפגמים האלה, וחבני מעתה לעסק בתורתך ובעבודתך לשמה תמיד באמת ובלב שלם ולא אתן שנה לעיני ולעפעפי תנומה, כי אם בתכלית המעוט וההכרח הגדול בשביל קיום הגוף הצילני מפח יוקשים, הצילני "כצבי מיד וכצפור מיד יקוש" עורני כי עליך נשענתי כי כבר התחלתי להושיעני הרבה ואין נאף לך לעורני עשה למענך ולמען הצדיקים אמתים, "קדושים אשר בארץ הקודש", אשר בזכותם לבד נשענתי, ובכחם חסייתי:

ותקפו: ותעורני שאהיה שלם באמונה ובבטחון בך תמיד ולא אעשה שום פעלה ולא אעסק בשום עסק ולא אסע שום נסיעה בשביל פרנסה כלל, רק אפכה לידע ולהאמין בך באמונה שלמה ובבטחון חזק שאהיה תכלילני ותמני לי פרנסתי בשלמות בביתי בלי שום נסיעה וטלטול בעולם כלל, ובלי שום עשיה ועובדא ועסק כלל וכל נסיעתי לאיזה דרך וכל עסקי ופעולתי לא יהיו בי אם לשמך ולעבודתך לבד באמת ובכרצונך אעשה, ולא אבון בנסיעתי ועסקי שום תועלת עצמי כלל כי הכל שלך הנשמה שלך והגוף שלך, ובלעדיך לא ארים את ידי ואת רגלי לעשות שום עסק ושום נסיעה בעולם "כי אתה אלוהי ריחך טובה תנחני בארץ מישור" ותמני לי פרנסתי מאתך לבד בהרחבה גדולה קדם שאצטרך לה, באפן שאוכל לעסק בתורתך ועבודתך תמיד ולא יהיה לי שום בלבול חס ושלום על ידי טרדת הפרנסה כלל ותפתח לנו אוצרה הטוב, ותתן המטר בעתו לברכה ולחיים ולשבע ותשפיע שבע וזול בעולם ולא יצטרכו עמך ישראל זה לזה ולא לעם אחר ותמשיך שלום בעולם ויקים מקרא שכתוב: "השם גבולך שלום, חלב חטים ישיבעך" ותהיה בעורני תמיד, באפן שנופה לבלות ימינו בטוב האמת, בטוב הנצחי, לעסק כל ימינו בתורה ועבודת יידי באמת כרצונך הטוב ולא נסור מדברי התורה ימין ושמאל ותורני ותלמדני תמיד את הדרך אשר אלך בה ואת המעשה אשר אעשה "אל תעורני יידי אלהי, אל תרחק ממני חושה לעורתי יידי תשועתי":